

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta. Ehdotettavan lain mukaan valtion virkamiehelle ja työntekijälle etätyössä työntekoon liittyvässä toiminnassa sattunut työtapaturma korvattaisiin, kuten muukin työtapaturmaksi luettava vahinkotapahtuma, tosin laista ilmenevin rajoituksin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023 lukien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Etätyö	3
2.2 Lakisääteinen tapaturmaturva	4
2.3 Tapaturmaturva etätyössä	4
2.4 Vapaaehtoiset vakuutukset	5
2.5 Muu turva tapaturman varalta	5
3 Tavoitteet.....	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	6
4.2.1 Vaikutukset valtiontaloudelle	6
4.2.2 Vaikutukset viranomaisille	7
4.2.3 Vaikutukset etätyössä työskentelevälle valtion henkilöstölle ..	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	7
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	7
5.1.1 Työntekijöiden vakuuttaminen vapaaehtoisella vakuutuksella 7	
5.1.2 Sopimukseen perustuva etätyön tapaturmaturva valtion	
henkilöstölle	8
5.1.3 Lakiin perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle	
.....	8
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot ...8	
6 Lausuntopalaute.....	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	9
8 Voimaantulo	13
9 Toimeenpano ja seuranta	13
9.1 Toimeenpano	13
9.2 Seuranta	13
LAKIEHDOTUS	14
valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden	
tapaturmien korvaamisesta	14

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työn digitalisoituminen on tuonut mahdollisuuksia järjestää valtion palveluja, hallintoa ja erilaisia tehtäviä uudella tavalla. Asiakkaiden, tiedon ja työntekijöiden kohdatessa verkossa työtä voidaan tehdä ajasta ja paikasta riippumatta. Työn muutosta edistämään, suunnittelemaan ja toteuttamaan perustettiin valtiovarainministeriössä alkuvuodesta 2020 kehittämishanke. Hankkeen taustalla on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan valtion työtehtäviä tulee organisoida monipaikkaisuutta ja älyteknologian mahdollistamaa paikkariippumattomuutta hyödyntäen.

Hankkeen puitteissa tehdyissä kyselyissä ilmeni, että valtion runsaasta 70 000 työntekijästä noin 60 prosenttia on sellaisissa tehtävissä, joista ainakin osan voi hoitaa etätyönä. Saatujen vastausten perusteella on ennakoitavissa, että etätyössä työskentely tulee myös jatkossa lisääntymään selvästi koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna, vaikka onkin vähäisempää kuin pandemia-aikana suositetussa etätyössä. Virastojen arvion mukaan vuonna 2026 noin puolet virkamiesten työajasta tullaan tekemään etätyönä.

Koska etätyötä tehtäessä työtapaturmana korvataan vain työnteon yhteydessä sattuneet tapaturmat, monet työnantajat ovat päätyneet vakuuttamaan työntekijänsä erillisellä etätyövakuutuksella. Myös valtiotyönantajan näkökulmasta tulee pohtia, olisiko tarkoituksenmukaista laajentaa etätyöturva kattamaan myös tilanteet, joissa lakisääteinen työtapaturmaturva on vastaavasti voimassa lähityötä tehtäessä. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa työpäivään sisältyvät ruoka- ja virkistystauot. Lisäksi tulisi harkita, tulisiko turvan olla voimassa myös matkalla muuhun työntekopaikkaan ja esimerkiksi lasta päivähoitoon vietäessä.

1.2 Valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 21.12.2021 työryhmän valmistelemaan hallituksen esityksen muotoon 1) ehdotuksen laiksi valtion henkilöstölle etätyössä sattuneiden tapaturmien korvaamisesta ja 2) tarvittaessa välttämättömät muutokset työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) eräisiin pykäliin. Työryhmässä oli jäseniä Valtiokonttorista, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä. Työryhmän toimikausi oli 2.1. - 31.3.2022.

Valtiovarainministeriö kuuli ehdotuksensa pääsisällöstä myös valtion pääsopijajärjestöjä: Julkisten ja hyvinvointialojen liitto ry:tä, Proliitto ry:tä ja Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö ry:tä. Mainittujen lisäksi työryhmä kuuli samassa tilaisuudessa myös Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:tä ja STTK ry:tä. Tilaisuuteen oli kutsuttu myös Akava ry, joka myöhemmin yhtyi Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö ry:n puolesta tässä asiassa lausuttuun.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Etätyö

Etätyön käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä. Käsitteen sisältö on kuitenkin vakiintunut tarkoittamaan työtä, jota voitaisiin tehdä työnantajan tiloissa, mutta joka tehdään varsinaisen työpaikan ulkopuolella. Valtiolla tehtävää etätyötä ohjeistetaan valtiovarainministeriön ohjeella ”Etätyön periaatteet ja palvelussuhteen ehdot” (VN/24414/2020).

Virka tai työsuhteessa tehtävään etätööhän sovelletaan palvelussuhdetta koskevaa lainsäädäntöä sekä virka- ja työehtosopimuksia. Valtiolla etätöitä voidaan tehdä säännöllisesti tai satunnaisesti ja joko kokoaikaisesti tai osittain. Etätöiden tekeminen ulkomailla ei pääsääntöisesti ole sallittua. Virkamiehen tai työntekijän etätöinä tekemä työ on työajaksi luettavaa aikaa ja noudatettava säännöllinen työaika myös etätöinä tehtävässä virastotyössä on 7 tuntia 15 minuuttia. Kunkin viraston päätettävissä on, onko etätöissä käytettävissä liukuva työaika. Etätöitä tekevällä voidaan teettää ylityötä vain, jos se on välttämätöntä.

Etätöitä tekevät kuuluvat viraston työterveyshuollon piiriin ja työsuojelua koskevat määräykset soveltuvat pääsääntöisesti myös etätöinä tehtävään työhön. Tiettyjä työturvallisuuslain säännöksiä sovelletaan etätöipaikan olosuhteisiin kuitenkin vain rajoitetusti. Työnantajan on huolehdittava, että työn vaarojen ja haittojen arvioinnissa on otettu huomioon myös etätöihin liittyvät tekijät. Työnantaja voi tukea työssä jaksamista muun muassa jakamalla tietoa etätöiden hyvistä käytännöistä sekä toimivasta ergonomiasta. Etätöissä kuitenkin korostuu työntekijän oma vastuu huolehtia asianmukaisista työskentelyolosuhteista, eikä työnantaja ole esimerkiksi velvollinen hankkimaan henkilöstölleen kotiin kalusteita tai muita ergonomisia apuvälineitä.

2.2 Lakisäiteinen tapaturmaturva

Valtio ei vakuuta henkilöstöään, vaan valtioon työ- tai virkasuhteessa olevien tapaturmat ja ammattitaudit korvataan valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) säännösten mukaisesti. Suoritettavien korvausten toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori.

Työtapaturmana pidetään tapahtumaa, joka täyttää tapaturman määritelmän, sattuu työtapaturma- ja ammattitautilaissa määritellyissä olosuhteissa ja jonka seuraus on todennäköisessä syy-yhteydessä tapahtuneeseen. Valtaosa työtapaturmana korvattavista tapaturmista sattuu joko työnteon yhteydessä tai muutoin työntekopaikan alueella, työn ja asunnon välisellä matkalla taikka ruokatauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä.

Oikeuskäytännössä Vakuutusosikeus on arvioinut vähäistä poikkeamista työmatkalla siten, että Postissa asioimista ei voida pitää sellaisena työmatkareitiltä poikkeamisen syynä, joka olisi rinnastettavissa työtapaturma- ja ammattitautilain 23 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla lasten päivähoidon viemiseen tai ruokakaupassa käyntiin (VakO 2306:2019).

Työtapaturman seurauksena korvataan tapaturmasta aiheutunut vamma, sairaus tai kuolema. Korvaukset maksetaan työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla, niillä ei ole eurorajaa eikä pääsääntöisesti myöskään aikarajaa. Työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla maksettavat korvaukset ovat ensisijaisia muuhun lakisäiteiseen turvaan nähden. Maksettavia etuuksia ovat sairaanhoito- ja tutkimuskulut, sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät matka- ja majoituskulut, hoitotuki, vaatelisä, kodinhoidon lisäkustannukset, eräät esinevahingot, päiväraha, tapaturma-eläke, kuntoutusraha, haittaraha, kuntoutuskorvaukset, perhe-eläke, hautausapu sekä vainajan kuljetuskustannukset.

2.3 Tapaturmaturva etätöissä

Työtapaturma- ja ammattitautilain 21 §:n mukaan työssä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työnteon yhteydessä. Työnteon yhteydessä sattuneet tapaturmat korvataan riippumatta työn tekemisen paikasta. Etätöitä tekevän tapaturmaturva on kuitenkin merkittävästi suppeampi kuin lähityötä tekevän, sillä lain 25 §:ssä on säädetty rajoituksia etätöitä tekevän korvaussuojaan. Turvan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi virkistys- ja ruokailutauot sekä niistä johtuva liikkuminen asunnossa ja asunnon ulkopuolella. Etätöihin ei myöskään sovelleta

työmatkan tai siihen liittyvän vähäisen poikkeaman aikaista turvaa. Rajoituksia on pidetty tarpeellisina, koska etätöitä tehdään alueella, jonne ei ulotu työnantajan oikeus välittömään työn johtoon ja valvontaan. Usein työntekijä voi myös itse päättää työympäristöstään sekä siitä, miten hän työnsä tekee.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä saadun tiedon mukaan työtapaturma- ja ammattitautilain 25 §:ään liittyviä muutoksia ei tällä hetkellä ole suunnitteilla.

Viimeaikaisessa oikeuskäytännössä on Vakuutusosasto arvioinut etätöissä sattunutta tapaturmaa työnteon yhteydessä: Henkilö oli etätöissä kotonaan lähtenyt hakemaan latauksessa ollutta työpuhelinta toiselta puolen pöytää lyöden varpaansa kaapin jalkaan. Vakuutusosasto katsoi, että tapaturma oli sattunut työtapaturma- ja ammattitautilain 21 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla työnteon yhteydessä (Vakuutusosasto 4073:2020).

2.4 Vapaaehtoiset vakuutukset

Työtapaturma- ja ammattitautilain 199 §:ssä säädetään vapaaehtoisesta työntekijän vapaa-ajan vakuutuksesta. Vakuutuksen perusteella korvataan tapaturma, joka ei ole korvattavissa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perustella. Vakuutuksen keskeinen sisältö, vakuutusturvan laajuus, korvattavat vahinkotapahtumat ja mahdolliset rajoitukset perustuvat työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen työntekijöilleen ottanut työnantaja voi liittää vakuutukseen vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen ottamalla sen omasta vakuutusyhtiöstään. Tapaturmavakuutuskeskuksen arvon mukaan työnantajan ottama työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen liitetty vapaa-ajan tapaturmavakuutus on noin viidesosalla työntekijöistä.

Useat työnantajat ovat lisänneet työntekijöidensä turvaa etätöiden aikana vapaaehtoisilla etätöivakuutuksilla. Etätöivakuutukset ovat voimassa etätöiden yhteydessä tilanteissa, jotka jäävät työtapaturmavakuutuksen ulkopuolelle. Turvan voimassaolo ja laajuus vaihtelevat vakuutuksittain. Pääsääntöisesti etätöivakuutukset kattavat etätöipäivän aikana pidettävät lyhyet tauot ja ruokailun sekä etätöihin välittömästi liittyvät matkat kuten lasten päivähoitoon viennin. Etätöivakuutusten tarjoama turva on yleensä suppeampi kuin työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva korvausturva.

Valtion henkilöstön vakuuttaminen yksityisellä palveluntarjoajalla ei nykyisten määräysten voimassa ollessa ole mahdollista. Valtioneuvoston päätöksessä valtion talousarvion soveltamis määräyksistä (TM 9509) 6 luvun 6 kohdassa määrätään valtion omaisuuden ja henkilöstön vakuuttamattomuuden periaatteesta. Määräyksen mukaan valtion viranomaisilla ei ole lupa tehdä henkilövakuutus sopimusta, ellei sopimuksen tekeminen perustu lakiin tai lakiin perustuvaan sopimukseen. Vakuuttamisen sijaan korvauksiin varaudutaan arviomäärärahalta tai tarvittaessa lisätalousarviomenettelyllä. Syynä tähän on valtion hyvän riskinkantokyvyn lisäksi se, että vakuutusten kustannukset valtiolle ovat pääsääntöisesti suuremmat kuin vakuutuksista mahdollisesti saatavat korvaukset.

2.5 Muu turva tapaturman varalta

Valtioon palvelussuhteessa olevalla on oikeus työterveyshuollon palveluihin kunkin viraston työterveyshuollon sopimuksen mukaisesti riippumatta siitä, tekeekö hän etätöitä vai työskenteleekö hän työnantajan tiloissa.

Lisäksi jokainen Suomessa kotikunnan omaava saa hoitoa julkisessa terveydenhuollossa, jossa vahingoittuneen maksettavaksi jää asiakasmaksu. Sairausvakuutettu saa myös korvausta yksityisen terveydenhuollon palveluista sekä lääketojen ja sairauden hoidon vuoksi tehtyjen matkojen kustannuksista. Sairausvakuutuksesta voidaan myös maksaa sairauspäivärahaa ja kuntoutusetuuksia.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa valtion henkilöstö vastaavaan asemaan etätyössä sattuneiden työtapaturmien korvaamisessa kuin niiden työnantajien henkilöstö, joilla on työnantajan järjestämä vapaaehtoinen vakuutusturva etätyössä sattuneiden tapaturmien korvaamiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion henkilöstön etätyössä sattuneen tapaturman korvaamisesta. Lakia sovellettaisiin vain valtion henkilöstöön eikä tarkoituksena ole laajentaa yleistä lakisääteistä työtapaturmia koskevaa turvaa. Työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvataan jo voimassa olevan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti myös etätyössä. Ehdotuksessa tätä turvaa laajennettaisiin valtion etätyöntekopaikassa tai työntekopaikan alueella työntekoon liittyvässä tavanomaisessa toiminnassa sattuneen etätyötapaturman ja rajoitetummin etätyöntekopaikan ulkopuolella sattuneen etätyötapaturman korvaamiseksi. Korvattavan etätyötapaturman tulee liittyä työntekoon tai työnteon vuoksi tehtävään siirtymiseen. Muussa toiminnassa, kuten kotitaloustyössä, kuntoliikunnassa tai muissa harrastuksissa sattuneet tapaturmat eivät kuuluisi tämän turvan piiriin.

Valtion henkilöstön etätyötapaturman korvaamiskäytännöt esitetään rajattavaksi mahdollisimman lähelle yksityisen sektorin työnantajien vapaaehtoisten vakuutusten mukaisesti maksettavia korvauksia. Asian valmistelussa ei ole päätetty ottaa käyttöön euromääräistä korvauskattoa, kuten on useimmissa vapaaehtoisissa etätyötapaturman varalta otetuissa vakuutuksissa. Samaan lopputulokseen pyritään korvauksen ajallisella rajoittamisella. Etätyössä sattuneet tapaturmat eivät yleensä ole vakavia, joten ajallinenkaan rajoitus ei todennäköisesti heikennä tapaturman kohteeksi joutuneen henkilön taloudellista tilannetta.

Valtiokonttori ratkaisisi korvaushakemukset. Korvaukset olisivat työtapaturmakorvauksia rajoitetumpia. Muutoksenhaku vastaisi pääosin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista menettelyä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset valtiontaloudelle

Valtiokonttorin maksamien tapaturmakorvausten määrä on erityisesti hallinnollisessa tehtävissä toimivien osalta laskenut merkittävästi pakotetun etätyön aikana. Etätyössä sattuu vähemmän tapaturmia kuin lähityössä, ja etätyötapa-turmissa aiheutuvat vammat ovat pääsääntöisesti lievempiä kuin lähityön tekemiseen liittyvät tapaturmavammat. Etätyötä tekevän on usein myös mahdollista toipua vammoistaan joko täysin ilman sairauslomaa tai joka tapauksessa palata etätyönä tehtävään työhönsä nopeammin kuin lähityötä tekevän. Mikäli etätyön tapaturmaturvaa parannettaisiin, aiheutuisi siitä kuitenkin valtiolle kustannuksia, joita ei syntyisi, mikäli etätyön tapaturmaturvaan ei tehtäisi lainkaan muutoksia. Oletuksena on, että mahdollisesti tehtävillä muutoksilla ei olisi merkittävää vaikutusta valtionhallinnossa tehtävän etätyön määrään.

Tapaturmaturvan laajentamisesta aiheutuvan korvausmenon voidaan arvioida kokonaisuudessaan jäävän vuosittain alle 100 000 euron. Yksittäisen vahinkotapauksen korvausmäärä riippuu kuitenkin vamman laadusta, mistä syystä korvausmäärissä voi vuositasolla ilmetä suurtakin vaihtelua. Korvausmenoarvio perustuu Valtiokonttorille viimeisen kolmen vuoden aikana ilmoitettujen vahinkojen läpikäyntiin. Tämän tarkastelun perusteella työtaturmaturvan laajennus ruokailu- ja virkistystaukoihin lisäisi korvausmenoa noin 50 000 eurolla vuodessa. Laskelmassa on huomioitu ansionmenetykskorvaus työkyvyttömyysajalta (n. 23 000) sekä sairaanhoitokulut (n. 17 000) ja pysyvän haitan perusteella maksettava haittarahakorvaus (n. 8 000). Valtaosa maksetusta ansionmenetykskorvauksesta olisi maksettu työnantajavirastolle.

Vuosina 2020 ja 2021 sattuneiden tapaturmien osalta on myös huomionarvoista, että työntekijälle ei ole kirjoitettu läheskään aina sairauslomaa, vaan hän on pystynyt vammastaan huolimatta jatkamaan työntekoaan etätyössä. Lähityössä työkyvyttömyysajalta maksettavia ansionmenetykskorvauksia olisikin todennäköisesti ollut selvästi enemmän.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisille

Virastoilta perittävistä tapaturmavakuutusmaksusta säädetään Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 a pykälässä. Sen mukaan Valtiokonttorin tuottamat vahingonkorvaussuoritteet tapaturma- ja liikennevahinkoasioissa sekä asioissa, jotka koskevat ryhmähenkivakuutusta vastaavaa taloudellista tukea, ovat maksullisia. Valtiovarainministeriö voi määrätä myös muita vastaavia Valtiokonttorin tuottamia vahingonkorvaussuoritteita maksullisiksi. Suoritteiden hinnoittelussa Valtiokonttori noudattaa soveltuvin osin yksityisessä vakuutustoiminnassa sovellettavia periaatteita.

Etätyön tapaturmaturvan laajennus ei itsessään todennäköisesti lisäisi virastojen tapaturmavakuutusmaksujen suuruutta, koska tapaturmien määrä etätyötä tehtäessä tulee oletettavasti myös jatkossa olemaan pienempi kuin se olisi lähityötä tehtäessä. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta virastojen maksusuudet perustuvat viraston omaan sekä viraston toimialan yhteiseen korvausmenoon. Lisäksi maksussa huomioidaan korvaustoiminnan hoitokustannukset ja maksujen vuotuinen yli- tai alijäämä.

4.2.3 Vaikutukset etätyössä työskentelevälle valtion henkilöstölle

Esitys parantaa etätyössä olevan valtion henkilöstön vakuutusturvaa tapaturman varalta. Tämä laki lähentää valtion henkilöstön ja yksityisen sektorin henkilöstön vakuutusturvaa etätyössä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Työntekijöiden vakuuttaminen vapaaehtoisella vakuutuksella

Työtaturma- ja ammattitautilain 199 §:n mukainen vapaa-ajanvakuutus on liitännäinen työnantajan pakolliseen tapaturmavakuutukseen ja tällaisena hankittava samasta yhtiöstä kuin pakollinen vakuutus. Koska valtioon palvelussuhteessa olevien pakollisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori, ei säännöksessä tarkoitettun vakuutuksen hankkiminen ole valtiolle mahdollista.

Valtion virkamiesten ja työntekijöiden vakuuttaminen etätyövakuutuksella edellyttäisi muutosta edellä mainittuun talousarvion soveltamismääräykseen. Vakuuttamisesta aiheutuvat kustannukset riippuisivat valitun turvan laajuudesta, sekä mahdollisen sairauspäiväraha korvauksen

määrästä ja omavastuusta. Koko valtion henkilöstön osalta vakuutusmaksun voidaan arvioida nousevan huomattavaksi.

5.1.2 Sopimukseen perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle

Valtion henkilöstön tapaturmaturvaa voitaisiin mahdollisesti kehittää myös määrittelemällä korvausehdot erillisellä dokumentilla, jonka mukaisesti Valtiokonttori korvaisi etätyövahingot. Korvaukset maksettaisiin virastoilta perittävällä vahinkoturvamaksulla.

5.1.3 Lakiin perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle

Valtion henkilöstön tapaturmaturva etätyössä on mahdollista järjestää säätämällä siitä lailla. Korvaustoiminnasta voitaisiin huolehtia Valtiokonttorissa lakisääteisen työtapaturmakorvauksen hoidon yhteydessä. Toiminnan edellyttämät henkilöstöresurssit sekä korvauksiin tarvittavat määrärahat riippuisivat turvan laajuudesta. Toiminta olisi virastoille maksullista samoin perustein kuin lakisääteisen tapaturmaturvan hoitaminen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Tanskan työympäristöviranomaisen on nimeltään Arbejdstilsynet. Työtapaturmia koskevassa lainsäädännössä vakuutussuoja kattaa vamman, joka on seurausta työstä tai työoloista, riippumatta siitä, missä työskennellään. Tämä pitää siis paikkansa myös etätyössä (esim. kotona) työskenneltäessä taikka kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Kun kiinteätä taikka määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole, sääntelyn mukainen vakuutussuoja on voimassa siitä ajankohdasta, jolloin työntekijä lähtee kotoaan siihen saakka, kunnes hän palaa kotiin. Työntekijän työskennellessä omissa kodissaan hänellä on vakuutussuoja kaikkien vammojen varalta, jotka tapahtuvat työssä tai liittyvät siihen. Tämä pätee myös esimerkiksi lounasta syödessä. Vakuutus ei suojaa tapaturmia, jotka tapahtuvat yksityisiä asioita hoidettaessa, kuten esimerkiksi astianpesukonetta tyhjenettäessä. Pääsääntöisesti sääntely ei kata työmatkalla tapahtuneita onnettomuuksia. On kuitenkin olemassa tiettyjä poikkeuksia, jos liikkuminen on työhön liittyvää tai työnantajan järjestämää tai jos työmatkalla poikkeaminen on työnantajan intressissä. Vakuutus ei kata sellaisia työmatkalla poikkeamia, jotka johtuvat yksityisyydestä, kuten esimerkiksi oman lapsen vieminen päivähoitoon. Tämä pitää paikkansa myös kotona työskenneltäessä.

Ruotsissa työtapaturmavakuutusasiat hoitaa Afa Försäkring. Kotona työskenneltäessä on olemassa työsopimuksen sääntelemä vakuutusuoja onnettomuuden varalta, kun on kyse normaaleista työhön liittyvistä velvollisuuksista. Tämä pitää paikkansa myös muussa etätyössä, esimerkiksi kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Työskenneltäessä kotoa käsin tai muussa etätyössä, esimerkiksi kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole, vakuutussuoja kattaa samat edut kuin lähityössä tapahtuvassa onnettomuudessa. Työnantajan tiloissa työskenneltäessä onnettomuusvakuutussuoja kattaa poikkeamiset oman lapsen viemiseksi päivähoitopaikkaan matkalla töihin ja oman lapsen hakemiseksi sieltä matkalla töistä kotiin omien töiden hoitamiseksi. Laajemmin tähän esitykseen liittyvistä kysymyksistä ei ole vakuutusikäytäntöä.

Saksa (DGUV, Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung). Saksassa on lakisääteinen tapaturmavakuutus, joka on voimassa niin työnantajan tiloissa kuin etätyössä kotona taikka muutoin etätyössä, kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Kotona työskenneltäessä vakuutus kattaa itse työn tekemisen lisäksi työntekijät myös näiden liikkeessä esimerkiksi työpöytänsä luota muualla sijaitsevalle tulostimelle. Työnantajan tiloissa vakuutus kattaa myös välttämättömän liikkumisen syömään tai toiletissa käymään, koska työntekijä on alttiina työhön liittyville riskeille liiketiloissa ollessaan. Vakuutus ei kuitenkaan kata itse syömistä tai toiletin käyttöä.

Kotona työskenneltäessä vakuutus ei kata kumpaakaan näistä em. tilanteista. Työnantajan tiloissa työskenneltäessä tapaturmavakuutus kattaa poikkeamiset oman lapsen viemiseksi päivähoitopaikkaan matkalla töihin ja oman lapsen hakemiseksi päivähoidosta matkalla töistä kotiin omien töiden (ammattiin liittyvien toimintojen) hoitamiseksi. Jos vakuutettu henkilö poikkeaa reitiltä viedäkseen omat lapsensa päivähoitoon voidakseen hoitaa työnsä, vakuutus kattaa myös nämä poikkeamiset. Siitä, kattaako tapaturmavakuutus matkat oman lapsen päivähoitopaikkaan ja sieltä kotiin omien töiden (ammattiin liittyvien toimintojen) hoitamiseksi kotona työskenneltäessä, on Saksassa käynnissä poliittinen keskustelu.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli Lausuntopalvelussa

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala. Lakia sovelletaan vahinkoon, joka aiheutuu valtion virkamiehelle tai valtioon työsopimussuhteessa olevalle henkilölle. Lain tarkoittamia valtion virkamiehiä ovat henkilöt, jotka ovat palvelussuhteessa valtion hallintoviranomaiseen tai muuhun valtion budjettitalouden piiriin kuuluvaan virastoon tai laitokseen mukaan lukien Ahvenanmaan maakunnassa toimivat valtion viranomaiset, eduskunnan virastot sekä tasavallan presidentin kanslia. Lakia ei sen sijaan sovelleta välillisen julkisen hallinnon toimijoiden, kuten Suomen Pankin tai Kelan henkilöstölle etätyössä sattuneisiin tapaturmiin. Myös budjetin ulkopuolisten rahastojen ja valtion liikelaitosten henkilöstö jää tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle.

2 § Soveltamisalan rajoitukset ja korvauksesta tehtävät vähennykset. Mikäli henkilö saisi samasta henkilövahingosta korvausta työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla, ei siitä voi saada tämän lain mukaista korvausta.

Laki olisi toissijainen suhteessa eräisiin muihin korvausjärjestelmiin. Pykälän 2 momentin mukaan tämän lain mukaisista korvauksista vähennettäisiin korvaus, johon vahingoittuneella olisi oikeus potilasvakuutuslain (948/2019), liikennevakuutuslain (460/2016) ja tai raideliikennevastuulain (113/1999) nojalla. Pykälän 3 momentin mukaan etätyötapaturmasta maksettavasta tapaturmaeläkkeestä tai kuntoutusrahasta vähennettäisiin samalta ajalta maksettavat osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja työkyvyttömyyseläke sekä vanhuuseläke.

Valtiokonttori voisi myöntää vahingoittuneelle tämän lain mukaisen korvauksen, vaikka hänen oikeutensa korvaukseen muun lain nojalla olisi vielä ratkaisematta.

3 §. Korvattavat vahinkotapahtumat. Valtion henkilöstölle etätyössä johtuvista olosuhteissa sattunut työtapaturma korvattaisiin tämän lain mukaisesti.

4 §. Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi, tapaturma ja tapaturman aiheuttaman vian, vamman tai sairauden olennainen paheneminen. Vahinkotapahtuman korvaamisen edellytyksenä on vastaavalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä. Ehdotuksen mukaan säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 16 §:ää. Tapaturman käsite vastaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista määritelmää ja tarkoituksena on, että säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 17 §:ää. Myös vian, vamman tai sairauden olennaisesta pahenemisesta säädetäisiin vastaavalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Tarkoituksena on, että säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 19 §:ää.

5 §. *Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöntekopaikan alueella.* Tämän lain mukaisena tapaturmana korvattaisiin valtion henkilöstön etätyötapaturma, joka on sattunut etätyöpaikan alueella, mutta joka ei olisi työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla korvattava. Etätyöpaikana pidettäisiin muuta kuin työnantajan järjestämää tilaa, jossa henkilön on työnantajavirastonsa ohjeiden mukaan sallittua hoitaa virka- tai työtehtäviään. Etätyöpaikka voisi olla esimerkiksi virkamiehen koti, vapaa-ajanasunto tai kahvila. Valtion yhteiskäyttötiloja sen sijaan pidetään työnantajan osoittamina tiloina, joissa sattuneisiin vahinkoihin sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilakia.

Valtion henkilöstön etätyötapaturmana korvattaisiin tapaturma, joka on sattunut etätyöhön liittyvässä tavanomaisessa toiminnassa. Tällaista on esimerkiksi henkilön siirtyminen etätyöpaikan sisällä toiseen työskentelypaikkaan, kuten keittiöstä kirjoituspöydän ääreen tai parvekkeelta työpisteeseen. Etätyötapaturmana korvattaisiin myös etätyöpäivän aikana pidettävän tavanomaisen ruokailu- ja virkistystauon aikana sattunut tapaturma. Tavanomaiseksi katsottaisiin muun muassa ruoan tai juoman valmistus tai lämmitys itselle, virvokkeiden hakeminen, astioiden tiskaaminen ja astianpesukoneeseen laitto, wc-käynnit sekä näiden edellyttämä liikkuminen. Korvattavaa olisi myös lyhytaikainen virkistäytyminen, kuten kävely tai muu ulkoilu sekä työnteon lomassa tapahtuva virkistystaukoliikunta. Korvattavia sen sijaan eivät olisi kuntoliikunta tai yksityisasioiden hoitamiseen liittyvät tehtävät kuten kotityöt, lapsenhoito taikka kiinteistön huoltotyöt.

6 §. *Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöntekopaikan alueen ulkopuolella.* Etätyöntekopaikan ulkopuolella sattunut etätyötapaturma korvattaisiin, mikäli se on sattunut eräissä laissa erikseen määritellyissä olosuhteissa. Pykälän *1 kohdan* mukaan turva kattaisi sellaisella etäisyydellä pidettävän ruokailu- tai virkistystauon, jonka voi pitää matkoineen työnantajan määrittämässä sallitussa ajassa.

Pykälän *2 kohdan* mukaan turvan piirissä olisivat tavanomaiset työnteosta johtuvat matkat asunnon ja lapsen päivähoitopaikan välillä. Tavanomaisella matkalla tarkoitettaisiin sellaista asunnon ja päivähoitopaikan välistä reittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävissä oleva kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi työntekijän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai majoitusta samoin kuin vapaa-ajanasuntoa, josta työntekijä kulkee etätyön vuoksi päivähoitopaikalle tai takaisin. Turva olisi voimassa vain välittömällä matkalla, ei sen sijaan hoitopaikan tai asunnon sisätiloissa. Matka katsottaisiin alkavan siitä, kun henkilö on astunut asunnon tai hoitopaikan kynnyksen yli ulos tai rappukäytävään.

Pykälän *3 kohdan* mukaan korvattavia olisivat myös edellä 5 §:ssä tarkoitettujen etätyöntekopaikkojen välisellä työnteosta johtuvalla tavanomaisella matkalla sattuneet tapaturmat. Tavanomaisella matkalla tarkoitettaisiin sellaista etätyöpaikkojen välistä reittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävissä oleva kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Turva kattaisi myös etätyöpaikkojen välisellä välittömällä ja tavanomaisella matkalla pidetyn ruokailu- ja virkistystauon.

Pykälän *4 kohdan* mukaan korvattaisiin tapaturma, joka on sattunut henkilön asunnon ja etätyöpaikan välisellä tavanomaisella matkalla. Tavanomaisella matkalla tarkoitettaisiin sellaista asunnon ja etätyöpaikan välistä reittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävissä oleva kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi työntekijän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai majoitusta samoin kuin vapaa-ajanasuntoa, josta työntekijä kulkee työn tekemisestä johtuen etätyöpaikalle tai takaisin. Korvattavia olisivat ainoastaan työntekoon kiinte-

ästi liittyvät matkat. Asunnon ja etätyöpaikan väliseen matkaan luettaisiin myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muulla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi lapsen vientiä ja noutoa koulusta sekä poikkeamista tavanomaisen työmatkareitin varrella olevalla huoltoasemalla auton tankkaamiseksi. Vähäinen poikkeaminen ei olisi kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä olisi ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, kun työntekijä asioi ostoskeskuksessa useissa liikkeissä tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

7 §. Sairaanhoidon ja tutkimuskulut. Sairaanhoidon korvausten osalta viitattaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 36 - 39 ja 42 - 49 §:iin. Korvattavia olisivat muun muassa asiakkaan maksumuus vamman tai sairauden tutkimuksesta ja hoidosta, lääkkeitä sekä sairaanhoidona annettavasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Korvattavaa olisi myös yksityisessä terveydenhuollossa annettava sairaanhoido. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että sairaanhoitoon liittyvät matka- ja majoituskulut korvattaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 50 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin kustannusten korvaaminen kahden vuoden ajalle vahinkotapahtuman sattumisesta. Näin ollen maksamista ei voitaisi jatkaa enää kulu- ja ansionmenetykskorvauksille asetetun kahden vuoden määräajan päätyttyä.

8 §. Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen. Työtapaturma- ja ammattitautilain 54 §:n säännöstä noudatetaan henkilökohtaisessa käytössä olleiden ja etätyötapaturmassa vahingoittuneiden esineiden korvaamisessa.

9 §. Päiväraha ja tapaturmaeläke. Pykälän 1 momentin mukaan päivärahan maksamisessa noudatettaisiin, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 56 - 62 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tapaturmaeläkkeen korvaamisesta työtapaturma- ja ammattitautilain 63, 64 ja 66 §:n mukaisesti. Tapaturmaeläkettä maksettaisiin enintään yhden vuoden ajalta päivärahakauden päättymisestä lukien. Näin myöskin tapaturmaeläkkeen maksaminen päättyisi, kun kulu- ja ansionmenetykskorvauksille asetettu kahden vuoden määräaika olisi täytynyt.

10 §. Työkokeilu ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha. Työhön paluun tukemiseksi vahingoittuneelle voitaisiin maksaa kuntoutusrahaa työkokeilujalalta. Samalta ajalta ei olisi oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen. Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutusrahan suuruus määriteltäisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 69 §:n 2 mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan kuntoutusrahan maksaminen päättyisi viimeistään, kun vahinkotapahtumasta on kulunut kaksi vuotta. Näin myöskään kuntoutusrahan maksamista ei voitaisi jatkaa enää kulu- ja ansionmenetykskorvauksille asetetun kahden vuoden määräajan jälkeen.

11 §. Pysyvä haitta. Pykälän 1 momentin mukaan maksettaisiin korvaus vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haitan suuruus määritettäisiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen haittaluokituksen perusteella eli saman haittaluokan mukaan kuin haittaraha. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksettaisiin kertakorvauksena 65 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pysyvän haitan korvauksen määrän korottamisesta, jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä. Pykälän 3 momentin mukaan pysyvän haitan korvausta olisi vaadittava viimeistään viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtu-

man sattumisesta lukien. Määräaika olisi pidempi kuin sairaanhoitokuluille ja ansionmenetykskorvauksille asetettu kahden vuoden määräaika, jotta korvauksen hakeminen olisi mahdollista myös myöhemmin ilmenneiden haittojen osalta. Pykälän 4 momentin mukaan 1 momentin mukainen rahamäärä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi tuhanneksi euroksi.

12 §. Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset. Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset määräytyisivät työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:n mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan korvausta tulisi vaatia viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta. Määräaika vastaisi pysyvän vian ja haitan korvauksen vaatimiselle asetettua määräaikaa.

13 §. Toimivaltainen vakuutuslaitos. Lakia toimeenpanevana viranomaisena toimisi valtion henkilöstön tapaturmaturvasta vastaava Valtiokonttori.

14 §. Vahinkotapahtuman ilmoittaminen työnantajalle ja Valtiokonttorille. Työnantajalle etätyötapaturmasta on ilmoitettava työnantajalle heti, kun se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Pykälän 2 momentin mukaisesti työnantajan on ilmoitettava etätyötapaturmasta Valtiokonttorille viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun se sai tiedon vahinkotapahtumasta. Valtiokonttori vahvistaa tämän ilmoituksen kaavan. Pykälän 3 momentin mukaan korvausasia on saatettava vireille viimeistään vuoden kuluessa vahinkopäivästä. Mitä pikemmin etätyötapaturma-asia saadaan vireille, sen helpompaa on sen hoitaminen. Korvausasian ratkaisu mahdollisimman pian on myös vahinkoa kärsineen intressissä.

15 §. Työtapaturma- ja ammattitautilain muu soveltaminen. Pykälän 1 ja 2 momentissa määriteltäisiin ne työtapaturma- ja ammattitautilain säännökset, joita sovellettaisiin tämän lain mukaiseen korvausmenettelyyn.

16 §. Valtiokonttorin takautumisoikeus. Vahingonkärsineen oikeus 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaiseen korvaukseen siirtyy Valtiokonttorille siltä osin kuin se on maksanut korvausta. Tällä säännöksellä mahdollisesta se, että Valtiokonttori voisi käsitellä ja ratkaista korvaushakemukset ilman kohtuutonta aikaviivettä, eikä vahingonkärsinyt joutuisi odottelemaan muualta mahdollisesti tulossa olevaa korvausta asiassaan.

17 §. Muutoksenhaku, muutoksenhaku-aika ja päätöksen täytäntöönpano. Valtiokonttorin päätökseen etätyössä sattuneen tapaturman korvaamisesta voidaan hakea muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Sen päätöksestä voidaan valittaa Vakuutusoikeuteen. Säännöksessä on poikettu työtapaturma- ja ammattitautilain 237 §:n säännöksestä, jonka mukaan muutosta voisi hakea myös korkeimmalta oikeudelta. Mainitun lain 238 §:n mukaan Vakuutusoikeuden päätökseen, jos siinä on ratkaistu kysymys siitä, oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen tai siitä, kenen on korvaus maksettava, voisi hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Työryhmän käsityksen mukaan vahingonkärsineen oikeusturva toteutuu riittävästi, kun asia voidaan saattaa tapaturma-asian muutoksenhakulautakunnan ja vielä tarvittaessa Vakuutusoikeuden käsiteltäväksi. Tämä lyhentää myös asian käsittelyaikaa huomattavasti.

Pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhaku-aika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon vakuutuslaitoksen tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen, ellei muuta näytetä. Valituskielto on toimitettava Valtiokonttorille muutoksenhakuajassa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan Valtiokonttorin päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Valtiokonttorin ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

18 §. *Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle.* Pykälän 1 *momentin* mukaan, mikäli Valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi päätös. Pykälän 2 *momentin* mukaan uuteen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin tämän lain 17 §:ssä säädetään. Pykälän 3 *momentissa* säädetään valituksen siirtämisessä muutoksenhakuelimelle. Tällöin sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 242 §:n 2 ja 3 *momentissa* säädetään.

19 §. *Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus.* Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle määräajassa annettava valitus tai muu kirjelmä on saapunut perille tämän ajan päättymisen jälkeen, se voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

20 §. *Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä.* Oikaisumenettelyyn, päätöksen poistamiseen ja takaisinperintään sovelletaan, mitä siitä työtapaturma- ja ammattitautilain 34 luvussa säädetään.

21 §. *Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan...

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan

9 Toimeenpano ja seuranta

9.1 Toimeenpano

Ehdotetun lain toimeenpano edellyttää Valtiokonttorilla tietojärjestelmämuutoksia ja henkilöstön kouluttamista uuden lain soveltamiseen. Tähän on varattava aikaa vähintään muutama kuukausi. Koronapandemia, kustannustukilain mukaiset täytäntöönpanotehtävät ja vallitsevasta kansainvälisestä tilanteesta johtuva työmäärän kasvu ovat huomattavasti kuormittaneet Valtiokonttoria. Tämänkin vuoksi uuden lain mukaisen korvausjärjestelmän käyttöönottoon on Valtiokonttorille varattava riittävästi aikaa. Näillä perusteilla esitetään lain voimaantulo ajankohdaksi aikaisintaan 1.1.2023.

9.2 Seuranta

Toimeenpanon vaikutuksia seurataan valtiovarainministeriössä. Seurannan perusteella saadaan selville, toteutuvatko lainsäädäntöhankkeen odotetut vaikutukset. Seurattavia kohteita ovat muun muassa sattuneiden etätyötapaturmien lukumäärä, korvattavat etuudet ja niiden jakautuminen eri korvauslajeihin. Lisäksi tarkastellaan korvausmenoja.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilöön, joka tekee työtä

- 1) valtion virkamieslain (750/1994) mukaisessa virkasuhteessa;
- 2) työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa valtioon;
- 3) eduskunnan virkamiehistä annetussa laissa (1197/2003) tarkoitetussa virkasuhteessa;
- 4) tasavallan presidenttinä, valtioneuvoston jäsenenä, tasavallan presidentin kanslian virkamiehenä, eduskunnan oikeusasiamiehenä tai apulaisoikeusasiamiehenä, kansanedustajana taikka Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsenenä.

2 §

Soveltamisalan rajoitukset ja korvauksesta tehtävät vähennykset

Tätä lakia ei sovelleta henkilövahinkoon, josta 1 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä on oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla.

Tämän lain mukaisista korvauksista vähennetään korvaus, johon vahingoittuneella on oikeus potilasvakuutuslain (948/2019), liikennevakuutuslain (460/2016) ja raideliikennevastuulain (113/1999) nojalla.

Tämän vakuutuksen perusteella maksettavasta tapaturmaeläkkeestä tai kuntoutusrahasta vähennetään vahingoittuneelle samalta ajalta maksettava työeläkelakien mukaan maksettava osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki tai työkyvyttömyyseläke sekä niiden jälkeinen vanhuuseläke.

3 §

Korvattavat vahinkotapahtumat

Tämän lain mukaisena vahinkotapahtumana korvataan valtion henkilöstön etätyötapaturma siten kuin jäljempänä säädetään.

4 §

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi, tapaturma ja tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointiin, tapaturmaan ja tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden olennaiseen pahenemiseen sovelletaan, mitä niistä työtapaturma- ja ammattitautilain 16, 17 ja 19 §:ssä säädetään.

5 §

Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöntekopaikan alueella

Valtion henkilöstön etätyötapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut muutoin kuin työnteon yhteydessä työntekoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa muualla kuin työnantajan järjestämissä tiloissa.

6 §

Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöntekopaikan alueen ulkopuolella

Valtion etätyötapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle etätyöntekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

- 1) etätyöntekopaikan läheisyydessä tavanomaisen ruokailu- tai virkistystauon aikana ja välittömästi siihen liittyvällä matkalla;
- 2) lasten päivähoidon järjestämisen vuoksi tehdyllä tavanomaisella matkalla asunnolta hoitopaikkaan tai takaisin;
- 3) edellä 5 §:ssä tarkoitettujen etätyöntekopaikkojen välisellä matkalla;
- 4) asunnon ja etätyöntekopaikan välisellä tavanomaisella matkalla mukaan lukien vähäinen poikkeaminen lyhimmältä matkareitiltä lasten päivähoidon tai ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi.

7 §

Sairaanhoidon korvaukset

Sairaanhoidon korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 36 - 39 ja 42 - 49 §:ssä säädetään.

Sairaanhoitoon liittyvien matka- ja majoituskulujen korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 50 §:ssä säädetään.

Sairaanhoidon korvauksia maksetaan enintään kahden vuoden ajan vahinkotapahtuman sattumisesta lukien.

8 §

Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen

Vahinkotapahtuman yhteydessä vahingoittuneiden esineiden korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 54 §:ssä säädetään.

9 §

Päiväraha ja tapaturmaeläke

Päivärahan korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 56 - 62 §:ssä säädetään.

Tapaturmaeläkkeen korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 63, 64 ja 66 §:ssä säädetään. Tapaturmaeläkettä maksetaan enintään yhden vuoden ajan päivärahaikauden päättymisestä lukien.

10 §

Työkokeilu ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha

Työhön paluun tukemiseksi vahingoittuneelle voidaan maksaa kuntoutusrahaa työkokeiluajalta. Samalta ajalta ei ole oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen.

Kuntoutusrahan suuruuden määrittämisessä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 69 §:n 2 momentissa säädetään.

Kuntoutusrahan maksaminen päättyy viimeistään, kun vahinkotapahtumasta on kulunut kaksi vuotta.

11 §

Pysyvä haitta

Pysyvän haitan korvaus maksetaan vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahaan, haittaluokan määrittämiseen ja haittaluokitukseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 83 - 85 §:ssä säädetään. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksetaan kertakorvauksena 65 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa.

Jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä, muutetaan korvauksen määrää haittaluokan muutosta vastaavasti.

Pysyvän haitan korvausta on vaadittava viimeistään viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta lukien.

Edellä 1 momentissa mainittu rahamäärä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi tuhanneksi euroksi.

12 §

Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset

Hautausavun ja vainajan kuljetuskustannuksien korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetään.

Hautausavustusta tai vainajan kuljetuskustannuksia ei makseta, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen, kun vahinkotapahtumasta on kulunut viisi vuotta.

13 §

Toimivaltainen vakuutuslaitos

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa korvausasiassa toimivaltainen vakuutuslaitos on Valtiokonttori.

14 §

Vahinkotapahtuman ilmoittaminen työnantajalle ja Valtiokonttorille

Etätyötapaturmasta on ilmoitettava työnantajalle heti, kun se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista.

Työnantajan on ilmoitettava etätyötapaturmasta Valtiokonttorille viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun työnantaja sai tiedon vahinkotapahtumasta. Valtiokonttori vahvistaa ilmoituksen kaavan.

Korvausasia on kuitenkin saatettava vireille viimeistään vuoden kuluessa vahinkopäivästä.

15 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain muu soveltaminen

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaiseen asiaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 15 luvussa säädetään asianosaisista ja puhevallan käytöstä korvausasian käsittelyssä, mitä mainitun lain 16 luvussa, 123, 125, ja 126 §:ää lukuun ottamatta, säädetään vakuutuslaitosta koskevista menettelysäännöksistä korvausasiassa, mitä mainitun lain 17 luvussa, 129 §:ää lukuun ottamatta, säädetään vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevista menettelysäännöksistä korvausasiassa, mitä mainitun lain 18 luvussa, 139-143 ja 145 §:ää lukuun ottamatta, säädetään korvauksen maksamisesta sekä mitä mainitun lain 19 luvussa, 153-155 §:ää lukuun ottamatta, säädetään velvoitteiden laiminlyönnin vaikutuksesta korvausasian käsittelyyn.

Lisäksi sovelletaan mitä mainitun lain 250 §:ssä säädetään rekisteröidyn oikeuden rajaamisesta, 252 §:ssä vakuutuslaitoksen ja muutoksenhakuelimen oikeudesta saada tietoja, 255 §:ssä vakuutuslaitoksen oikeudesta antaa tietoja, 263 §:ssä luovutettujen tietojen oikeellisuudesta ja salassapidosta, 264 §:ssä teknisestä käyttöyhteydestä, 265 §:ssä tietojen maksuttomuudesta, 266 §:ssä terveydentilatiedoista maksettavista korvauksista, 270 §:ssä vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, 273 §:ssä todistajien kuulustelusta, 274 §:ssä esteellisyydestä, 275 §:ssä asiakirjojen säilyttämisestä, 275 a §:ssä päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta, 276 §:ssä siirto- ja ulosmittauskiellosta ja 277 §:ssä tapaturma-asiamiehestä.

16 §

Valtiokonttorin takautumisoikeus

Vahingonkärsineen oikeus 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaiseen korvaukseen siirtyy Valtiokonttorille siltä osin kuin se on maksanut korvausta.

17 §

Muutoksenhaku, muutoksenhakuaika ja päätöksen täytäntöönpano

Asianosainen, joka ei tyydy Valtiokonttorin päätökseen, saa hakea siihen muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus-oikeudelta kirjallisella valituksella.

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon Valtiokonttorin tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Valtiokonttorille.

Valtiokonttorin päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Valtiokonttorin ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

18 §

Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos Valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi päätös. Uuteen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin tämän lain 19 §:ssä säädetään.

Valituksen siirtämisessä muutoksenhakuelimelle sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 242 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

19 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle määräajassa annettava valitus tai muu kirjelmä on saapunut perille tämän ajan päättymisen jälkeen, se voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

20 §

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

Oikaisumenettelyyn, päätöksen poistamiseen ja takaisinperintään sovelletaan, mitä siitä työtapaturma- ja ammattitautilain 34 luvussa säädetään.

21 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan...

Helsingissä dd.mm.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Kuntaministeri Sirpa Paatero